

LOKALFINANSIERING FÖR ATT STÄRKA DET LOKALA ENTREPRENÖRSKAPET

FÖRSTUDIE AV PETER VOMACKA

COOMPANION
KOOPERATIV UTVECKLING

Sammanfattning

LOKALFINANSIERING ÄR EN NYCKELKOMPONENT för att främja ekonomisk tillväxt, innovation och gemenskapskänsla i Jämtlands län. Genom att möjliggöra tillgång till kapital för lokala entreprenörer kan regionen stärka sitt näringsliv och skapa en mer hållbar och blomstrande framtid. Denna förstudie under söker närmare ett finansieringsalternativ, en form av crowdfunding, som utnyttjar kapitalandelslån som finansieringsverktyg.

Entreprenörer utanför städer har ofta svårt att hitta finansiering för att förverkliga sina affärsidéer och vidareutveckla sin verksamhet. Bankerna kräver hög säkerhet och riskkapitalbolagen är sällan intresserade av att investera i mindre företag. Gotlands Lokalfinansiering AB har utvecklat en ny finansieringsmodell anpassad för mindre företag och ger lokala investerare möjlighet att investera i bygdens företag.

Under förstudiens gång har ett stort antal diskussioner och samtal genomförts med företagare, representanter för olika organisationer samt allmänt intresserade medborgare. Det kan konstateras att responsen i våra dialogmöten vad gäller potentiella möjligheter med kapitalandelslån var överväldigande positiv. Företagarna uttrycker en önskan för att testa plattformen och är positiva till att försöka skaffa en licens till plattformen till vårt område för att genomföra en proof of concept under en begränsad tid. Företagarna pekar på några viktiga förutsättningar för att en satsning på detta verktyg lyckas i vårt område. De bedömer att en relativt stor utmaning ligger i att tillräckligt många potentiella lokala investerare kan kopplas till plattformen. För att öka möjligheterna för det krävs att ett antal väldigt lokala små communities bildas i vårt område. Detta kan öka känslan av att investera i bygden hos de lokala investerarna. Företagarna betonar att det kommer att krävas en ordentlig marknadsföringsinsats, framför allt i början av arbetet, för att lyckas.

Resultatet av förstudien är en rekommendation att genomföra en proof of concept av den gotländska plattformen i Jämtland och Härjedalen som ett projekt. Coompanion föreslås vara ägare av projektet, med Torsta och Connect Norrland som samarbetspartners. Coompanion bör utses som licensinnehavare för plattformen under en tvåårsperiod.

Bakgrund

LOKALFINANSIERING FÖR ENTREPRENÖRER i Jämtlands län kräver en inblick i de unika utmaningar och möjligheter som präglar denna region. Jämtlands län, beläget i hjärtat av Sverige, är känt för sin imponerande natur, långa vintrar och en stark känsla av gemenskap. Samtidigt är det en plats som har stött på ekonomiska hinder och utmaningar, särskilt för små och medelstora företag som ofta utgör ryggraden i dess näringsliv.

Lokalfinansiering, det vill säga tillgång till kapital från inom regionen eller närliggande områden, spelar en avgörande roll för entreprenörer i Jämtlands län av flera viktiga skäl:

- 1. FÖRANKRING I DEN LOKALA EKONOMIN:** Lokalfinansiering stärker banden mellan företag och samhället. När företag får stöd från lokala investerare eller finansinstitut, skapas ett ömsesidigt beroendeförhållande som gynnar båda parter. Företagen gynnas av lokal förankring och samhället får tillbaka i form av sysselsättning, skatteintäkter och ökad ekonomisk tillväxt.
- 2. STIMULERAR INNOVATION:** Jämtlands län har en rikedom av kreativa idéer och innovativa möjligheter, men dessa idéer kräver ofta kapital för att förverkligas. Genom lokalfinansiering kan lokala entreprenörer dra nytta av det intellektuella kapital och affärskunskap som finns inom regionen för att stödja företagsutveckling.
- 3. MINSKAR BEROENDET AV STORA STÄDER:** För många entreprenörer är det frestande att söka kapital i större städer, men detta kan leda till en flykt av talang och ekonomiska resurser från Jämtlands län. Genom att främja lokalfinansiering kan regionen minska sitt beroende av externa källor och stärka sin ekonomi inom länet.
- 4. FÖRBÄTTRAR TILLGÅNGEN TILL KAPITAL FÖR MINDRE FÖRETAG:** Mindre företag och start-ups har ofta svårt att få tillgång till traditionell finansiering från större finansinstitut. Lokalfinansiering, som kan inkludera crowdfunding, angel investing och lokala investeringsgrupper, erbjuder en alternativ väg för dessa företag att få det nödvändiga kapitalet för tillväxt och utveckling.
- 5. FRÄMJAR HÅLLBAR UTVECKLING:** Jämtlands län har också ett starkt intresse av att främja hållbar utveckling. Lokalfinansiering kan rikta sig mot projekt och företag som fokuserar på miljövänliga initiativ och socialt ansvarstagande, vilket kan gynna både samhället och miljön.

Lokalfinansiering är en nyckelkomponent för att främja ekonomisk tillväxt, innovation och gemenskapskänsla i Jämtlands län. Genom att möjliggöra tillgång till kapital för lokala entreprenörer kan regionen stärka sitt näringsliv och skapa en mer hållbar och blomstrande framtid.

BAKGRUND

- Entreprenörer i Sverige har ett antal möjligheter när det gäller finansiering av små företag. Här är några av de vanligaste finansieringsalternativen:
 - Många små företag i Sverige finansierar sin verksamhet genom traditionella banklån. Banker erbjuder olika typer av företagslån, inklusive rörelselån och investeringslån, som kan användas för att täcka olika företagsbehov.
 - Statliga stöd och lån. Den svenska staten och vissa regioner erbjuder olika typer av ekonomiskt stöd och lån till företag. Dessa kan inkludera investeringsstöd, exportkrediter och forsknings- och utvecklingsbidrag. Det är viktigt att undersöka vilka stödprogram som är tillgängliga på nationell och regional nivå.
 - Riskkapital och affärsänglar. För företag med hög tillväxtpotential kan riskkapital och affärsänglar vara en möjlig finansieringskälla. Sverige har en aktiv riskkapitalmarknad och ett nätverk av investerare som letar efter lovande företag att stödja.
 - Crowdfunding-plattformar har blivit allt mer populära i Sverige. Entreprenörer kan använda crowdfunding för att samla in kapital från en stor mängd små investerare eller backers.
 - Företagslån och finansieringstjänster. Det finns också företag som specialiserar sig på att erbjuda lån och finansieringstjänster till små företag. Dessa företag kan erbjuda flexibla lösningar som fakturafinansiering, företagskrediter och utrustningsfinansiering.
 - Europeiska strukturfonder. Sverige har tillgång till europeiska strukturfonder som syftar till att stödja ekonomisk utveckling och sysselsättning. Företag kan ibland söka finansiering från dessa fonder för projekt som främjar tillväxt och konkurrenskraft.
 - Eget kapital. Entreprenörer kan också använda sina egna besparingar och tillgångar för att finansiera sina företag. Detta kan innebära att man tar personlig ekonomisk risk, men det ger också en hög grad av kontroll över företaget.
 - Företagsinkubatorer och accelerators. Vissa organisationer och företagsinkubatorer i Sverige erbjuder inte bara rådgivning och mentorprogram, utan kan även investera i och stödja tidiga företag genom kapitaltillskott.

Det är viktigt att notera att det finns olika finansieringsalternativ för olika typer av företag och olika skeden i företagets utveckling. Entreprenörer bör noggrant överväga sina behov och mål för att välja den mest lämpliga finansieringskällan för deras specifika situation. Dessutom kan det vara klokt att söka råd från finansiella rådgivare och experter inom branschen för att optimera finansieringsstrategin.

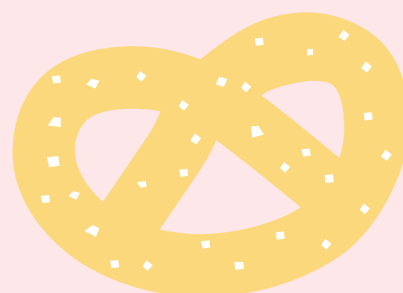
Denna förstudie undersöker närmare ett finansieringsalternativ, en form av crowdfunding, som utnyttjar kapitalandelslån som finansieringsverktyg. En jämförelse mellan aktier och kapitalandelslån beskrivs nedan¹.

Aktier är ett ägande av en andel i ett bolag vilken både kan öka och sjunka i värde och ett kapitalandelslån är ett lån som till beloppet är fast (i vart fall enligt vår standard) och som skall återbetalas av bolaget vilket inte aktier skall. Det instrumenten har gemensamt är att de bokföringsmässigt är att betrakta som eget kapital. Vidare gäller att för återbetalning och betalning av ränta för ett kapitalandelslån så krävs att det finns utdelningsbara medel i bolaget vilket även gäller för utdelningar till aktieägare i ett aktiebolag.

Beskattningsmässigt behandlas finansieringsinstrumenten relativt lika, både hos finansiärerna, i princip inkomstslaget kapital, och låntagande bolaget, i princip inga skattekonsekvenser.

En jämförelse av vissa av de två finansieringssättens likheter och skillnader visas i tabell på nästa sida.

AKTIE	KAPITALANDELSLÅN
1 Delägare.	Långivare.
2 Inflytande/rösträtt.	Inget inflytande/ingen rösträtt.
3 Betalningen för av bolaget utgivna aktier utgör eget kapital i bolaget och balanserar bolagets skuldsida.	Ett kapitalandelslån likställs med eget kapital och balanserar bolagets skuldsida.
4 Aktieägare tar en risk då en aktie kan öka eller minska i värde. Möjlighet till utdelningar om bolaget går med vinst.	Långivaren erhåller ingen direkt värdetillväxt men har rätt få tillbaka utlånat belopp och ränta, om det finns utdelningsbara medel. (Det finns många sätt att utforma villkoren exv. att koppla mer direkt till vinst).
5 Aktieägare skall kallas till bolagsstämma och har rätt till information och att erhålla årsredovisning.	Ingen rätt till information och ej rätt att delta på bolagsstämma. Bolaget kan åta sig att lämna information i villkoren för lånen, se våra Allmänna Villkor.
6 Vid en eventuell konkurs, utdelning endast om samtliga fordringsägare fått betalt.	Rätt till utdelning efter samtliga övriga fordringsägare men före aktieägare.
7 Finns regler som förhindrar att erbjudande om att teckna aktier inte får lämnas till en vidare krets, 200 personer	Finns inga sådana begränsningar.
8 En emission av aktier skall fattas på bolagsstämma med vissa informationskrav, teckningslista skall upprättas särskilt konto skall startas och allt skall registreras hos bolagsverket.	Beslut om kapitalandelslån skall fattas på bolagsstämma utan några särskilda krav och beslutet skall inte registreras hos bolagsverket.

Förstudien innefattar fyra aktiviteter

1. Planering och genomförande av fem dialogmöten med företagarföreningar med medlemmar i Bergs, Krokom, Härjedalen, Åre och Östersund kommun. Dialogmötena skall kartlägga behov som skall ligga till grund för bedömning om hur en lokal anpassning av ett finansieringsverktyg bör utformas efter målgruppens behov.
2. Kartläggning av kunskapsläge avseende hur ett mer normkritiskt förhållningssätt kan tillämpas i en finansieringsprocess. Aktiviteten genomförs genom intervjuer av sakkunniga på området och genom studier av rapporter om främjandeinsatser av ett mer jämställt och jämlikt innovationsstödsystem.
3. Huvudaktivitet, bench learning av Lokalfinansiering Gotlands modell och process för att främja att entreprenörer och finansiärer möts. Studera alternativa upplägg och anpassning efter lokala behov och förutsättningar. Föreslå organisationsmodell, ägarstruktur, styrning samt finansiering för uppbyggnad, drift och utveckling och organisation.
4. Sammanställning av förstudierapport och slutredovisning.

Kort historiebeskrivning av Gotlands Lokalfinansiering AB²

FÖRETAGARFÖRENINGEN PRODUKT GOTLAND verkade i över 25 år för en hållbar utveckling på Gotland. En hållbar utveckling måste fungera på tre olika områden – ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Engagemangen genom åren har framför allt gällt olika ekologiska projekt som förnyelsebar energi och elbilar.

För ett antal år sedan insåg man i föreningen att även den ekonomiska sida behöver stöttas upp. Det finns många bra idéer hos gotlänningarna, och det finns kapital. Tyvärr är det ofta svårt att få dessa två att mötas vilket gör att många värdefulla idéer inte förverkligas.

I tidernas begynnelse fanns banker som kunde och ville ta risken med att stötta nya idéer, men de har av olika skäl inte den rollen längre.

Det här ville man motverka och därför togs initiativet till Gotlands Lokalfinansiering AB (svb). Delägare blev ganska snart även utvecklingsbolagen Heligholm Utveckling, Slite Utveckling, Knutpunkt Hemse Utveckling och Nygarn Utveckling (sammanlagt mer än 1000 ägare). Från 2022 har föreningen Tillväxt Gotland övertagit den nu nedlagda föreningen Produkt Gotlands ägande, och är majoritetsägare. Och Burgsviken Utveckling har övertagit Heligholms andel. Fler utvecklingsbolag hälsas välkomna att bli delägare!

Gotlands Lokalfinansiering AB har tagit fram en webbaserad plattform för ansvarsfull finansiering för lokala entreprenörer på Gotland. Där kan hugade investerare se olika entreprenörers projekt och behov av pengar. Vi har därmed skapat mötesplatsen mellan entreprenörer på Gotland och människor som vill investera i goda idéer.

Uppstarten av arbetet finansierades av Europeiska Jordbruksfonden.

En finansieringsmodell för lokala entreprenörer och finansiärer²

ENTREPRENÖRER, utanför städer, har ofta svårt att hitta finansiering för att förverkliga sina affärsidéer och vidareutveckla sin verksamhet. Bankerna kräver hög säkerhet och riskkapitalbolagen är sällan intresserade av att investera i mindre företag.

Om entreprenören inte är beredd eller har möjlighet att till exempel ta ett personligt banklån, eventuellt med villan som säkerhet, faller kanske hela affärsprojektet. I många fall går därför samhället miste om en affärssatsning som hade kunnat innebära god lönsamhet, nya lokala arbetstillfällen och ökade skatteintäkter.

Gotlands Lokalfinansiering AB har en ny utvecklad finansieringsmodell anpassad för mindre företag och ger lokala investerare möjlighet att investera i bygdens företag.

Lokalfinansieringens affärsidé bygger på

- För många små företag utanför storstäderna är finansieringsmöjligheterna mycket begränsade. Det betyder att många potentiellt lyckosamma affärssatsningar på landsbygden inte blir av.
- Ju fler som investerar i ett företag, desto mindre summor behöver var och en investera
- Motivationen för människor att investera i lokala företag på den egna orten består inte enbart av den ekonomiska avkastningen. Möjligheten att bidra till att ens egen hembygd utvecklas är också en viktig drivkraft såsom behålla eller återetablera nödvändig service i bygden, nya arbetstillfällen, sommarjobb åt barnen, mera sponsring till fotbollslaget
- Många har sparade medel i aktiefonder och diverse sparanden som i stället skulle kunna placeras som riskkapital i lokala företag om möjligheten finns.
- Det är lättare för företagare att få låna pengar om man redan har pengar.
- Gotlands Lokalfinansiering skall inte tjäna pengar på pengar – bolaget drivs utan vinstintresse och ägs av organisationer utan vinstintresse. Eventuell kapitaluppbyggnad/vinst kommer enbart att ske genom försäljning av konceptet och/eller webbplattformen.

Så här fungerar modellen

GOTLANDS LOKALFINANSIERING driver en webbportal som är länken mellan gotländska företag som behöver finansiering och de personer på eller med koppling till Gotland som är villiga att investera i dessa företag. I webbportalen kan alla intresserade finansiärer registrera sig. Enbart registrerade och godkända investerare kan se de kapitalbehövande projekten som finns upplagda.

Modellen är inspirerad av crowdfunding, som numera finns över hela världen i många olika varianter. Det unika för Gotlands Lokalfinansierings modell är att de satsade pengarna, som sätts in på klientmedelskonton kopplade till projekten, sedan lånas ut av investerarna som kapitalandelslån – ett mellan-ting mellan lån och aktier som hos företaget räknas som eget kapital. Detta gör att företagets soliditet ökar. Det blir därmed lättare för företaget att gå till banken och få lån om ytterligare kapital skulle behövas.

Återbetalning och avkastning till investerarna blir beroende av den vinst som genererats i företaget och regleras i avtal som upprättas i och med varje projekt.

Processen²

- ➔ Entreprenörer/företagare (FTG), med eller utan befintliga verksamheter, som behöver kapital för en investering vänder sig till Lokalfinansieringsbolaget som granskar verksamheten och projektet. Om idén bedöms som seriös och förutsättningarna för företaget att hitta kapital är rimliga godkänns projektet.
- ➔ FTG beslutar om att utge kapitalandelslån motsvarande det önskade beloppet.
- ➔ FTG utarbetar ett prospekt med tillhörande erbjudande riktat till investerare, gärna i samråd med Lokalfinansieringsbolaget och/eller Almi Företagspartner. Prospektet omfattar en affärsplan för projektet inklusive en kort beskrivning av företaget och marknaden, en budget samt villkor för lånet med ev. ränta och återbetalningsplan. Återbetalning och/eller avkastning till investerarna är alltid beroende av FTG:s framgång. Prospektet kan även redogöra för företagets betydelse för orten/kommunen i form av

arbetstillfällen, skatteintäkter m.m.

- ➔ FTG betalar in uppläggningsavgift på 3 000 kr efter faktura från Lokalfinansieringsbolaget.
- ➔ Projektet publiceras på Gotlands Lokalfinansierings webbportal. Ett tidsfönster för kampanjen anges under vilka investeringar i projektet kan bli genomförda.
- ➔ Hugade investerare, som blivit godkända som Investor, kan nu se projektet och anmäler intresse av att satsa i det via webbportalen. Beloppet betalas, efter godkännande och meddelande från Lokalfinansieringsbolaget, in till ett klientmedelskonto i Länsförsäkringar Bank. När pengarna är inbetalda registreras det i webbportalen så att alla investerare kan se hur långt projektet har kommit i sin finansiering.
- ➔ När tiden för kampanjen har gått ut, eller tidigare om önskat belopp uppnåtts, stängs projektet. Skulle önskad nivå inte

ha uppnåtts kan FTG acceptera det uppnådda resultatet och med hjälp av Lokalfinansieringsbolaget och/eller Länsförsäkringar Bank teckna avtal med investerarna om kapitalandelslån eller förlänga projektets öppettid eller ge upp projektet varvid de insatta pengarna betalas tillbaka till investerarna.

- ➔ Investeringsresultatet redovisas i webbportalen och projektet registreras som avslutat.
- ➔ FTG betalar anslutningsavgiften/förmedlingsprovisionen, efter faktura till Lokalfinansieringsbolaget om 0,5% av det erhållna beloppet.
- ➔ FTG skriver Skuldebrev till varje långivare som bekräftar lånet och de villkor man kommit överens om.
- ➔ Gotlands Lokalfinansierings roll i affären är därmed avslutad. I fortsättningen sköter FTG all kontakt direkt med sina kapitalandelslånggivare.

Fördelar med Lokalfinansieringsmodellen

För entreprenören

Ger en möjlighet att både höja företagets soliditet och anskaffa kapital utan formell säkerhet. Dessutom får entreprenören kompetent stöd i sin affärssatsning. De som investerat i företaget blir lojala och engagerade kunder vilket givetvis gynnar entreprenörens verksamhet och framför allt omsättningen av varor eller tjänster.

För investerarna

Ger en trygg struktur genom vilken man på ett enkelt sätt kan investera mindre summor i lokala företag och också påverka och stärka det lokala näringslivet. De boende på orten kan själva genom att satsa mindre belopp bidra till bättre lokal service och öka antalet arbetstillfällen, samtidigt som de får del av den ekonomiska avkastningen om företaget de stödjer utvecklas väl. Vår tanke är att investerarna varje år skall få en ekonomisk redovisning av företagets utveckling. Investerarna erhåller vanligen också årligen en viss återbetalning/avkastning på investerat kapital under förutsättning att företagets ställning är god och det finns utdelningsbara medel.

För lokalsamhället

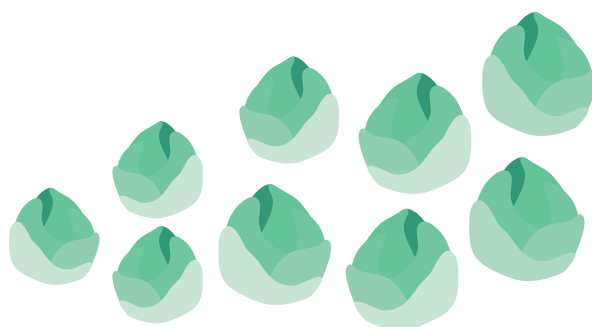
Ger stöd till det lokala näringslivet att utvecklas. Den lokala servicen kan förbättras samtidigt som den skapar ett större engagemang hos lokalsamhällets innevånare.

För den offentliga sektorn

Ger en mycket intressant samarbetspartner när det gäller att underlätta finansieringar på Gotland, då detta är bolagets enda mål och bolaget inte har något eget vinstintresse.

För banker och övriga kreditinstitut

Ger ett komplement till bankerna – inte konkurrent. Ger även en kompetent partner som känner det lokala näringslivet väl. Modellen erbjuder dessutom särskilt stöd och engagemang i de aktuella företagens utveckling, vilket minskar bankens kreditrisk (se Basel III) vid framtida affärsrelationer. Banken uppvisar Corporate Social Responsibility (CSR) genom att kunna bevilja krediter till projekt de annars inte kunnat. Företag som utöver affärsmässighet har som mål att aktivt bidra till samhällets utveckling stärker varumärket, har lättare att attrahera och behålla kompetent personal och uppskattas mer.

Juridik – Kapitalandelslån²

EN MÖJLIGHET ATT ERHÅLLA FINANSIERING till bolag är ofta avgörande för att kunna bedriva verksamhet. Tidigare skedde finansiering på ytterst enkla sätt. Före 1973 fanns framför allt två sätt att anskaffa nytt kapital till ett bolag och det var antingen genom att aktieägarna tillsköt nytt kapital eller att utomstående, eller aktieägare, lånade ut kapital till bolaget.

Dagens verklighet skiljer sig mycket från den då gällande vad avser möjligheter att anskaffa kapital samt hur dessa finansieringsformer kan utformas. Idag skapas många nya finansiella instrument med komplexa egenskaper och det råder ständig utveckling av instrument med olika användningssätt. Endast fantasin sätter gränser för hur ett finansiellt instrument kan utformas. En mindre vanlig finansieringsform är kapitalandelslånet.

Det långivande företaget eller privat personen kommer att få ett större kapitalbelopp återbetalat om det låntagande företaget går bra.

2006 infördes kapitalandelslån som finansieringsform.

Hur hanteras denna finansieringsform inom centrala rättsområden? Nedan kommer en sammanfattning av hur finansieringsformen hanteras inom bolags-, skatte- och redovisningsrätt.

Bolagsrätt

Den idag gällande aktiebolagslagen trädde i kraft 2006. En av de nyheter som då presenterades var att kapitalandelslån skulle införas som instrument för att anskaffa kapital till bolag. Den reglering som då infördes avseende kapitalandelslån återfinns i 11 kap. 11 § ABL där det stadgas att beslut om att bolaget ska ta upp ett kapitalandelslån ska fattas av bolagsstämman eller efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen, om storleken av det belopp som skall återbetalas ska öka om bolagets vinst eller utdelning till aktieägarna ökar. Det enda krav som ställs vid emission av kapitalandelslån är att beslut om sådant lån fattas av bolagsstämman.

Någon uttrycklig civilrättslig/bolagsrättslig definition av kapitalandelslån finns inte. Bestämmelsen i 11 kap. 11 § ABL tar sikte på lån där storleken på det belopp som skall återbetalas skall öka om bolagets vinst eller utdelning till aktieägarna ökar.

Den frihet som finns i fråga om utformningen av kapitalandelslån medför att dessa kan utformas på ett sådant sätt att de till stor del liknar en röstlös aktie. Användandet av kapitalandelslån som någon form av röstlös aktie är något som kan ge stora möjligheter och kan vara ett sätt att bland annat locka till sig nyckelpersoner till bolaget utan att minska sin makt över bolaget.

Skatterätt

Vad gäller den skatterättsliga hanteringen av kapitalandelslån handlar den främst om hur en vinst respektive förlust ska behandlas hos långgivare respektive låntagare.

Är det en fysisk person som gör en kapitalvinst ska den beskattas i inkomstslaget kapital medan om en juridisk person gör en sådan vinst ska den enligt 13 kap. 2 § IL beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Värdepapper vars avkastning är knuten till storleken på bolagets vinst eller utdelning, eller som i övrigt är utformat så att värdeutveckling liknar den för aktier, bör hänföras till delägar rättigheter (aktier, vinstandelsbevis osv) i skattehänseende. Det som skiljer kapitalandelslånet från aktien är bland annat att innehavaren av ett kapitalandelsbevis (beviset på att kapitalandels lån lämnats) inte kan utöva vissa av rättigheterna som en aktieägare har.

Återbetalning av ett kapitalandelslån kommer inte att ske med ett i förväg bestämt nominellt belopp utan kommer vara beroende av bolagets resultat och finansiella ställning.

De likheter som finns mellan kapitalandelslån och aktier är betydande. Båda instrumenten innebär att investeraren satsar kapital i bolaget. I båda fallen är även avkastningen beroende av den vinst som bolaget gör. Utöver dessa två egenskaper är dock likheterna inte särskilt stora. Skillnaderna mellan finansieringsformerna är bland annat att en aktieägare kan utöva rösträtt i bolaget vilket inte är möjligt för en innehavare av ett kapitalandelslån.

Beskattning av låntagaren vid kapitalandelslån

Inga beskattningsekvenser uppstår för låntagande företag vid inlösen av kapitalandelslån.

Beskattning av långivaren om långivaren är fysisk person

Eventuell vinst eller förlust redovisas i inkomstslaget kapital. (Där eventuella förluster kan dras av mot vinster på exempelvis aktier)

Beskattning av långivaren när långivaren är ett bolag

En avyttring eller inlösen av kapitalandelslånet medför kapitalvinstbeskattning för innehavaren. Här föreligger således en skillnad mot vad som gäller för det låntagande företaget.

Då kapitalandelslån ska behandlas som en delägar rätt skall förlust på delägar rätter således dras av enbart mot vinster på delägar rätter. Härfter uppkommen vinst eller förlust redovisas i näringsverksamhet.

Redovisningsrätt

Ett bolags finansiering kan vara utformad på en mängd olika sätt men kategoriseras alltid som antingen eget kapital eller lånat kapital. En specialform av finansiering är hybridinstrument. Dessa utgör en finansieringsform vars egenskaper är en kombination av skuldinstrument och eget kapitalinstrument. Kapitalandelslån är just ett sådant hybridinstrument. I de fall återbetalning av kapitalbeloppet är kopplat till företagets vinst och utdelning ska lånet redovisas som eget kapital när sådan återbetalning beslutats av bolagsstämman.

Planering och genomförande av dialogmöten

UNDER FÖRSTUDIENS GÅNG har ett stort antal diskussioner och samtal genomförts med företagare, representanter för olika organisationer samt allmänt intresserade medborgare. Kontakterna fokuserades till Bergs, Krokoms, Härjedalens, Åres och Östersunds kommuner. Även synpunkter från andra personer med god kännedom om företagande i Jämtlands län utanför de ovannämnda kommunerna beaktades. Förstudien har fått mycket värdefullt stöd och hjälp med företagskontakter från näringslivskontoren i de berörda kommunerna. Två dialogmöten i Åres kommun genomfördes (Södra Årefjäll och Järpen/Kall) med ca 25-30 deltagande entreprenörer i de respektive mötena. Tre dialogmöten i Östersunds kommun (Orrviken, Lit och Brunflo) samlade färre deltagare. En enkät med information och frågor skickades av Destination Vemdalen till ca 140 företagare i Härjedalens kommun.

För att kunna kartlägga behov av ett lokalt finansieringsverktyg baserat på kapitalandelslån användes en diskussionsprocess med följande steg; i) information om Gotlands lokalfinansiering, ii) samtal kring behovet av lokalfinansiering av olika projekt, iii) samtal kring potentiella lokala investerare och iv) sammanfattning. Några exempel på svar från olika representanter för relevanta organisationer återfinns nedan.

” Vi inom NyföretagarCentrum Jämtland Härjedalen (NyfC JH) upplever att det finns svårigheter att finansiera små och nystartade företag i vårt län. Bankerna är njuuga till små och nystartade företag. Ett Lokalfinansiering ”Jämtland” (LJ) likt Gotlands Lokalfinansiering skulle kunna vara ett finansieringshjälpmedel för små samt nystartade företag i länet. Att starta och driva ett LJ är förknippat med kostnader. Någon aktör måste vara villig att ta dessa kostnader. NyfC JH har inga egna medel för att starta och driva ett LJ. Om det finns finansiering av LJ så skulle kanske NyfC JH kunna vara en aktör som driftade LJ, men detta måste i sådana fall diskuteras vidare. NyfC JHs roll i förhållande till ett LJ skulle vara att vi inom vår ordinarie verksamhet kan vara med och utbilda och hjälpa personer som vill starta företag att ta fram affärsplan och budget. Detta gör vi idag kostnadsfritt för kunderna, finansierat av offentligheten (kommunerna) och näringslivet.”

**OLLE MARTINELLE, VERKSAMHETSANSVARIG NYFC
JÄMTLAND HÄRJEDALEN**

” Jag vill bara säga att jag inte fått/ haft möjlighet till annan respons än att representant för LRF sagt, ungefär som jag, att ett initiativ som Gotlands lokalfinansiering absolut är intressant men att frågan om finansiering är så mycket större. Och om behov av en större undersökning så rekommenderar jag att göra den mer omfattande i eventuell kommande förstudie.

Att bankerna blir allt svårare att ha att göra med är uppenbart. I takt med att de kommer längre ifrån lokal- och branschkunsknad så blir vägen längre till att beskriva och möjliggöra en investering, särskilt vid ägarskiftet. En tanke har varit att se över möjligheter att upprätta en fond likt i Frankrike där investerare får placera pengar mot skattelättnader och vars fond sedan erbjuder rörelsekrediter till lantbrukare. Det är något som vi gärna skulle vilja kika närmare på men inte har tagit oss för med ännu. Just krediter och statliga lånegarantier är heta potatisar inom bondekåren. Lantbrukare har många gånger EU-krediter men den statliga lånegarantin är något som inte har funnits på länge. Det var mycket snack om det under ”mjölkkrisen” 2015 då det utlovades men eftersom det inte fanns någon kunskap kring det på myndighetsnivå, då det var på 90-talet det senast erbjöds, så rann det ut i sanden. Ett bekymmer överlag är att Jordbruksverket har ett datasystem som är så fyrkantigt att det inte går att göra justeringar som vore önskvärda i stödets utformning.

Vi hade möte ifjol med Almi regionalt där vi fick kunsknad om att de har fler möjligheter även till gröna företag än vad som kanske tidigare var känt, dock är fortfarande villkoren utmanande med höga räntor. EIB har varit på tapeten och det har varit möte mellan dem, LRF och banker. Slutsatsen blev dock att bankerna inte behövde ytterligare säkerheter utan bättre kassaflöden. Mycket kommer tillbaka till kassaflödet. Och där är det en kunskapshöjning som behövs om att kassaflödet många gånger är väldigt ojämnt i bondevärlden och där lönsamheten kanske inte heller alltid är den bästa, men att det med rätt nyckeltal går att bedöma på ett klokt sätt. En kunskapshöjning behövs så även i bondeled att slipa på affärsplanen och beskriva drömmen bättre i även kronor och ören. Tillväxtbolaget som jag nämnde när vi sågs är branschens egna initiativ och något som bidragit till flera investeringar. Som jag också nämnde när vi sågs så är inte heller finansiering alltid det primära behovet, och när det är det så kan det också ofta handla om små pengar genom att de kan vara svårare att nå än de stora. Exemplet om projektet i Tåsjödalen där riskkapital var beredd att gå in men där markfrågan begränsade med alltför många markägare, särskilt utboägare. Den finansieringslösning som efterhand blev mest aktuell var bl a ett crowdfundinginitiativ för en djurvagn som kunde underlätta bete i väntan på att en investering på plats var möjlig.”

MARIE SJÖLIN, CHEF LANDSBYGDSUTVECKLING TORSTA AB

” Finansieringsupplägg som förenklar för privat kapital att nå företagen kan vara ett finansieringshjälpmedel för små samt nystartade företag i länet.

Norrlandsfonden har ingen egen erfarenhet av Gotlands Lokalfinansiering och den modell som de utvecklat. Vår uppfattning är att det finns behov av privat kapital till små och nystartade bolag i regionen, Norrlandsfonden bedömer inte att denna aktivitet skulle ”störa” Norrlandsfondens verksamhet.

Vår bedömning är att det offentliga redan nu erbjuder riskvillig finansiering i vårt område via Norrlandsfonden, Almi och Regionen, om tanken är att marknadsplattformen skall finansieras via offentliga medel så kan vi likt Almi ställa oss frågande till det.”

PETTER ALAPÄÄ, KREDITCHEF PÅ NORRLANDSFONDEN ►

” Ni bad om reflektioner och eventuella erfarenheter kring den marknadsplattform som Lokalfinansiering Gotland visade på Finansdagen på Torsta i september-23. Jag uppfattade din förklaring på telefon att det nu genomförs en förstudie huruvida Regionen skall teckna licens för att kunna erbjuda plattformen för länets företagare. Vi är tydliga med att inte ta ställning i frågan men är kommer lite reflektioner och funderingar.

Jag har talat med mina kollegor på Gotland. Deras uppfattning speglar vår uppfattning på Almi Mitt. Dvs att denna aktivitet inte stör Almis verksamhet i större omfattning. Deras uppfattning är att det f n är en liten verksamhet.

Det är privat kapital som avses komma in i bolagen via marknadsplattformen. Det tillsammans med den både unika och tilltalande modellen med vinstandelslån så harmoniserar det bra med Almis uppdrag om att vara en kompletterande marknadsaktör och skulle i praktiken kunna var en medfinansierare till Almi. En annan positiv aspekt med marknadsplattformen är ju den juridiska styrningen som finns då en ägare till ett företag behöver låna pengar av te x en närstående vilket istället skulle kunna underlättas med vinstandelslån via aktuell marknadsplattform. Etableras plattformen i Jämtland så bedömer vi chanserna större med mindre lokala områden än Jämtlands Län, så hjärtat verkligen finns på plats när hen lånar ut sina pengar.

Om det är det offentliga som skall finansiera marknadsplattformen så kan vi ställa oss mer frågande då vår bedömning är att det offentliga redan nu erbjuder riskvillig finansiering i vårt område via Almi, Norrlandsfonden och Regionen, till det finns privata tillväxtkassor etc. Risken också med en ny liten aktör gör att kommunikationen kring finansiering, och vart kunden skall vända sig, försämras och förvirrar ytterligare. Vår erfarenhet kring liknande satsningar säger att det behövs kompetens och en kommersiell grund för att plattformen ska ges goda möjligheter till att bli uthållig.

I detta aktuella ärende, och den dragning vi fick på Torsta, var det tydligt att långivare ofta agerade med hjärtat, vilket såväl kan vara framgångsrikt, men viss tveksamhet infinner sig om det offentliga skall stå för det. Dvs att det finns en uppmuntran/möjlighet att gå in med medel i ngt som troligtvis skulle bedömas riskfyllt, samtidigt som övriga offentliga aktörer har strikta krav på sig att bedriva ansvarsfull kreditgivning.”

OLLE ERICSON, KREDITCHEF ALMI

” I vårt mångåriga arbete med att finna medel och metoder för att uppnå lokal nytta vid vindkraftsinvesteringar framträder behovet av riskvilligt kapital hos näringslivet som det väsentliga hindret för lokal utveckling.

Vindkraft etableras i hela landet men särskilt i glesa landsbygder där den också kan dra till sig följdinvesteringar för miljardbelopp. Oerhörda summor är i rörelse och kan gynna småföretagen på etableringsorterna. Men ofta saknas de investeringsmedel som krävs för att delta i och få uppdrag när en potentiell lokal utveckling blir möjlig.

Ett skäl är att de lokala bankkontoren med kännedom om företag och personer blir allt färre. Vad som behövs är att finna nya former för lokal kapitalförsörjning. Det gäller både existerande företag och sådana som grundar sig i nya affärsidéer och innovationer.

Det blir spännande att följa utvecklingen av ett Kapitalandelslån i Jämtland-Härjedalen!”

TORBJÖRN LAXVIK, VERKSAMHETSCHEF FÖR VINDKRAFTCENTRUM.SE

”Enter Gislaved är ett kommunalt bolag med uppdrag att utveckla konkurrenskraft för handel, besöksnäring och näringsliv i Gislaveds kommun samt Gnosjöregionen.

Enter Gislaved har skrivit ett avtal med Gotland om licenstagandet av plattformen 2021. Plattformen bedömdes passa väl som ett verktyg i bolagets verksamhet. Samarbetet med Gotland har funderat väldigt väl. Enter Gislaved har utvecklat plattformen i samarbetet med Gotland till ett verktyg som passar deras lokala behov. Finansiering av licensen och andra kostnader (mest marknadsföring) står Enter Gislaved (200 TSEK/år i tre år) och Gnosjö kommun (200 TSEK/år i tre år) för.

Niclas bedömer det hittills genomförda arbetet som en framgång även om man inte har lyckats med alla projekt. Ett erbjudande till så kallade ”levebrödsföretag” har haft svårt att attrahera lokala investerare. Ett samarbete med Gislaveds energi kring crowdfunding av en solenergipark, där plattformen användes, har däremot visat sig vara mycket framgångsrikt. Även arbetet med finansiering av generationsskifte i företag inom handel har visat sig fungera mycket bra.”

NICLAS HILJEMARK, VD ENTER GISLAVED AB3

Resultat och diskussion

TOMAS MANN, näringslivsutvecklare i Härjedalens kommun, har ställt ett antal relevanta frågor som bör beaktas i kalkyleringen av anskaffandet av en licens:

”Vad kostar plattformen att bygga upp? Ser att de har medfinansiering från Leader men hur mycket förväntas Härjedalens kommun putta in? Det kommer ju krävas en ganska rejäl marknadsföringsbudget för att folk ska besöka den.”

Finns utvärdering från Gotland? Vad uppgår de totala inkomna investeringar till där? Kan då jämföras med kostnaden för att bygga och driva plattformen. Det är ju inte jättemånga projekt på hemsidan (6st i dagsläget) och de har 6 gånger så många invånare som vi har... Vad betyder det för oss? Att vi skulle ha... 1? Hoppas inte. Och vi kanske har fler företagare per capita.”

Tomas funderingar är ett exempel på våra entreprenörers berättigade farhågor kring den här typen av lokalfinansiering.

Det kan konstateras att responsen i våra dialogmöten vad gäller potentiella möjligheter med kapitalandelslån var överväldigande positiv. Företagarna uttrycker en önskan för att testa plattformen och är positiva till att försöka skaffa en licens till plattformen till vårt område för att genomföra en proof of concept under en begränsad tid.

Företagarna pekar på några viktiga förutsättningar för att en satsning på detta verktyg lyckas i vårt område. De bedömer att en relativt stor utmaning ligger i att tillräckligt många potentiella lokala investerare kan kopplas till plattformen. För att öka möjligheterna för det krävs att ett antal väldigt lokala små communities bildas i vårt område. Detta kan öka känslan av att investera i bygden hos de lokala investerarna.

Företagarna betonar att det kommer att krävas en ordentlig marknadsföringsinsats, framför allt i början av arbetet, för att lyckas.

Det har även framkommit att Åre lokalkapital AB5 har arbetat med olika finansieringsverktyg inklusive crowdfunding. Erfarenheterna från denna satsning bör beaktas i fortsatta arbetet med den undersökta plattformen.

Bench learning ägarstruktur Gotlands lokalfinansiering¹

ÄGARE AV GOTLANDS LOKALFINANSIERING är Föreningen Tillväxt Gotland 4 som äger 30 aktier, och utvecklingsbolagen Knutpunkt Hemse Utveckling AB, Slite Utveckling AB, Burgsviken Utveckling AB och Nygarn Utveckling AB som äger 5 aktier vardera. Huvudägaren Tillväxt Gotland är en privat företagarförening, med över 800 medlemmar som arbetar för ett bättre och hållbarare företagsklimat på Gotland. Tillväxt Gotlands grundverksamhet finansieras till 100 procent av medlemsavgifter. Projektverksamheten finansieras ofta med sökta medel från EU och/eller Region Gotland. Tillväxt Gotland tillhandahåller viss kompetens och ekonomiadministration till Gotland Lokalfinansiering. Utvecklingsbolagen är på Gotland utspridda lokala utvecklingsbolag och idén är att de med den lokala kännedomen bland annat skall kunna samverka med entreprenörer och knyta kontakter/informera om Gotlands Lokalfinansiering. Tillväxt Gotland är i dag majoritetsägare men tanken är att de skall kunna överlåta aktier till fler utvecklingsbolag för att på så sätt bredda nätverket.

Ägandet i Gotlands Lokalfinansiering ger möjlighet till insyn och påverkan genom styrelserepresentation för att utveckla och marknadsföra det alternativa finansierings-instrumentet.

Plattformen har finansierats av offentliga pengar, men för närvarande har Gotlands Lokalfinansiering inte några offentliga bidrag.

Beträffande plattformen som är Gotlands Lokalfinansierings stora tillgång så finns tankar, men i dagsläget inte mer än så att den skulle kunna läggas i ett separat bolag och i det bolaget skulle olika Lokalfinansieringsbolag i Sverige kunna bli delägare för att på så sätt ytterligare säkerställa tillgången till plattformen och vara med och utveckla densamma. Det skall noteras att Gotlands Lokalfinansiering är ett bolag som drivs utan vinstintresse, ett SVB.

Kartläggning av kunskapsläget avseende främjande insatser av en mer jämställd och jämlikt innovationsstödsystem

STINA HAGLUND har i sin rapport⁶ skriven för Coompanions räkning sammanfattat resultatet av sin litteraturgenomgång enligt nedan:

”Från forskningshåll har det konstaterats att det finns stereotypa föreställningar om kvinnor och män inom riskkapitalmarknaden som påverkar hur kapital fördelas och i andra studier gjorda av ex Dagens Industri eller i 2021 rapporten ”Nordic Startup Funding through the lens of gender diversity” så har det konstaterats att de företag som kvinnor grundat endast får ca 1% av det investerade kapitalet. Då en övervägande majoritet av all finansiering går till män finns det anledning att ställa sig frågan vad som är fel med systemet? När det gäller riskkapital går exempelvis inte ens 1 % till kvinnor men även inom det offentliga finansieringssystemet så söker män större summor pengar än kvinnor och blir beviljade dessa i högre utsträckning än kvinnor.

I studien ”Varför äger inte kvinnor och män lika mycket än” av tankesmedjan Ownershift finns forskning samlad som beskriver normer och stereotyper och mannen som norm. Ett exempel är hur investerare föredrar när manliga entreprenörer pitchar företagsidéer, även när företaget och innehållet i pitchen är exakt samma när kvinnliga entreprenörer presenterar. Attraktiva män har en fördel både över mindre attraktiva män och kvinnor. Huruvida den kvinnliga entreprenören är attraktiv eller inte verkar inte påverka investerarna. Brooks A.W., L Huang and F. Murray. (2014)

Enligt Holmquist och Wennberg (2010) finns det i Sverige en rad hinder för kvinnor att få tillgång till kapital när de startat företag. De menar att dessa hinder måste undanröjas för att göra kapital mer tillgängligt för kvinnor. De främsta svårigheterna för kvinnor i Sverige för att få tillgång till kapital är sammanfattat i fyra punkter.

- Kvinnors nätverk består i högre grad av familj och vänner.
- Kvinnor har i allmänhet en mindre förmögenhet att ställa som säkerhet till lån, bland annat för att kvinnor har lägre lön.
- Kvinnor ser mer omfattande på risk om de känner ansvar för sin familj.
- Kvinnor som företagsledare möter ofta fördomsfulla attityder bland investerare och andra.”

För en detaljerad genomgång av problematiken hänvisas läsaren att studera hela rapporten⁶ i sin helhet.

Rekommendationer

GENOMFÖR EN PROOF OF CONCEPT (POC) av den gotländska plattformen i Jämtland och Härjedalen som ett projekt finansierat till exempel av Leader och kommunerna i JH i ett samarbete. Coompanion föreslås vara ägare av projektet, med Torsta och Connect Norrland som samarbetspartners. Åre lokalfinansiering och dess nätverk bör involveras i arbetet.

Coompanion bör utses som licensinnehavare för plattformen under en tvåårsperiod.

PoC bör resultera i etableringen av "JH Lokalfinansiering" (arbetsnamn) i form av en ekonomisk förening. Ett kooperativt tillvägagångssätt bör användas för föreningen. I ett senare skede rekommenderas skapandet av ett aktiebolag ägt av den ekonomiska föreningen. Aktiebolaget bör fokusera på den operativa verksamheten relaterad till olika investeringsprojekt, medan föreningen inriktar sig på nätverksbyggande och marknadsföring av plattformen.

Investeringar bör riktas mot projekt i Jämtland och Härjedalen. Investeringsnätverket kan inkludera investerare från både inom och utanför regionen som är intresserade av att investera i området.

Etableras plattformen i ett större geografiskt område som till exempel i Jämtland så rekommenderas att dela upp länet i mindre lokala områden. Ett antal coworking hubbar kan tjänstgöra som samlingspunkter för entreprenörer som utnyttjar plattformen.

PoC bör utveckla tre till fem olika erbjudanden som riktar sig till olika företag inom branscher såsom vindkraftenergi, livsmedelsproduktion, skogsnäring och andra gröna sektorer.

PoC bör också utforska möjligheterna att använda plattformen för att underlätta generationsskiften inom olika entreprenörsdrivna företag.

Huvudaktiviteten inom projektet bör vara att testa den föreslagna prototypen av organisationsmodellen, ägarstrukturen och styrningen. Testet bör genomföras på minst tre faktiska investeringsprojekt och leda till nödvändiga anpassningar i prototypen.

REFERENSER

- 1 Privat kommunikation med Anders Fritzell.
- 2 <https://gotland.lokalfinansiering.se>
- 3 <https://www.entergislaved.se/>
- 4 <https://tillvaxtgotland.se/>
- 5 Privat kommunikation med Jörgen Andersson, Åre lokalfinansiering AB
- 6 Stina Haglund, Inkluderande Innovationssystem, rapport Coompanion, november 2023.

COOMPANION
KOOPERATIV UTVECKLING

